

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

*Збірник наукових праць
здобувачів вищої освіти
і молодих учених*

2022 рік

Невиробничі підприємства знаходяться у кращих початкових умовах, ніж виробничі, в силу мобільної структури та будуть адаптуватися по принципу «пошук та відкриття нових можливостей». Виробничі підприємства знаходяться у найбільш складних умовах, оскільки сама структура виробництва перебудовується протягом довгого часу та є досить затратною. У обох видів підприємств є певний часовий проміжок для того, щоб прийняти та запровадити рішення із зміни економічної стратегії, тому цей фактор слід використати прямо зараз, для того щоб не довелось у близькому майбутньому виконувати необхідні перетворення, але уже по факту їхньої невідворотності, не маючи на це достатньо часу.

Література

1. Мокрицька Г. М., Минів Р. М., Батюк Б. Б. Євроінтеграційні аспекти виробництва м'яса в сільськогосподарських підприємствах України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. Серія: Економічні науки. 2018. Т. 20, № 91. С. 119–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_/2018_/20_91_27.
2. Мікула Н. А. Транскордонне підприємництво – досягнення і проблеми на шляху євроінтеграції. *Регіональна економіка*. 2009. № 4. С. 232–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2009_4_33

Григорян О. О.
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
м. Харків

ОЦІНКА НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА РІВЕНЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Актуальність дослідження. Впровадження інновацій є ключовим питанням змін у повосенній економіці. В Україні розвиваються економіки європейського типу з високим рівнем конкурентоспроможності та необхідністю налагодженого розвитку соціальної та економічної складових суспільства, вимагають зниження частини тіньової економіки в структурі економіки. Тіньове господарство виконує ряд функцій, які впливають на суспільство, викликаючи різні ефекти, які можна поділити на позитивні (стабілізуючі) та негативні (дестабілізуючі).

Два з чотирьох методів розрахунку тіньової економіки зафіксували збільшення рівня «тіні», порівняно з 2019 роком методів збитковості підприємств – на 7 в.п.; до 27 % офіційного ВВП, монетарний метод – на 1 в.п. – до 30 % ВВП. З окремими видами економічної діяльності ВЕД компанії показали невинуватно високе зростання збитковості підприємств 0.

Впровадження інновацій підтримують галузі: сільське господарство, рослинництво та тваринництво, екологічний напрям, очищення домішок, діагностика в медицині. Конкурс на здобуття щорічної премії Кабінету Міністрів України, заснованої постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 701 за розроблення і впровадження інноваційних технологій у 2021 році, поданих на розгляд у 2022 році. Серед 17 робіт в переліку першочергове місце посідає галузь машинобудування «Розробка та впровадження комплексу інноваційних технологій для виготовлення прецизійних виробів машинобудування 0.

На управління економікою та політичну кризу негативно впливає тіньова економіка, підґрунтям якої є системна корупція, яка вражає всі сфери суспільного життя. Негативно позначається як на зовнішньому іміджі, так і на інвестиційному рейтингу України прагнення до незаконного збагачення представників влади. За даними міжнародних організацій з фінансового моніторингу корупція, за відсутності відповідного реагування, діючих бар'єрів може стрімко зростати, вражаючи все нові сфери та рівні національної економіки 00.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У представників державної влади формується механізм щодо подолання вказаної проблеми, яку неможливо здолати безсистемними, разовими заходами. Проблема протидії корупції країни, цифровізації, діджиталізації у теперішній час є

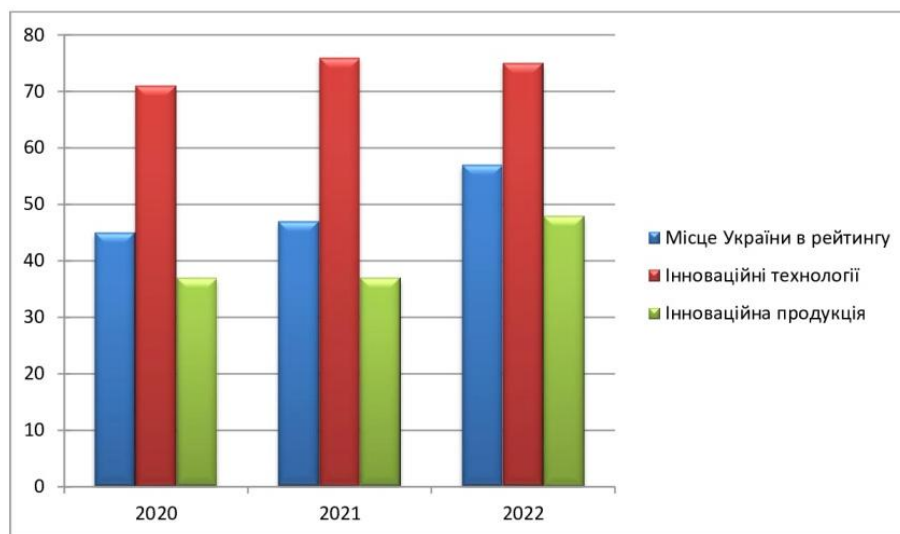
надзвичайно важливою в Україні. Це зумовлює підвищення наукового інтересу до вивчення зазначеної проблеми. Серед науковців вагомий внесок у це дослідження зробили Внукова Н. М. [1], Гаряєва Г. М. [3], Мовчан А. В. [5], Шевелєв К. Є. [3].

Мета статті: теоретичний аналіз можливого впливу тінізації економіки на гальмування впровадження інновацій.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про запобігання корупції» корупція визначається, як використання особою зазначеною у частині 1 статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостями з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/ пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/ пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі зазначеній у частині 1 статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостями [7].

Характерними для умов кардинальних політичних і соціально-економічних перетворень у суспільстві наявні форми корупції та імовірні ризики виникнення нових форм зумовлені широким колом об'єктивних і суб'єктивних причин. Методики державного управління поступово замінюються новими, міністерства та відомства скорочуються, об'єднуються, знову поновлюються, вірогідність корупційних діянь значно зростає. Після проголошення незалежності України розпочався процес перерозподілу державної власності у нові її форми, де є оцінка вартості об'єктів, передача (продаж) їх новим господарям, продовжився процесами цифровізації, діджиталізації економіки, суспільства, спрямований на впровадження інновацій, розробку стандартів на європейському рівні [1, 2].

Тіньова економіка негативно впливає на впровадження інновацій. Відбувається скорочення їх впровадження. У рейтингу Глобального індексу інновацій, що ранжує 132 країни світу Україна в 2020 році посідала 45 місце, в 2021 – 49, 2022 – 57 місце (рис. 1) [10]. Порівняно з 2020 роком наша держава «знизилась» в рейтингу на 12 пунктів, що негативно впливає на загальний прогрес.

Рис. 1. Місце України в рейтингу Глобального індексу інновацій (2020–2022 рр.)*

* побудовано за [10]

Поширюються особливо тяжкі злочини в умовах криміналізації суспільства, корумповані митники та правоохоронці незаконно збагачуються, а державний бюджет України не отримує надходжень [6]. Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції визначено: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [8]. Рівень тіньової економіки у 2021 році становив 32 % від обсягу офіційного ВВП, що на 2 в.п. більше за показник 2020 року [9]. Завдяки «шокового» зростання світових цін на сировину (енергоносії і сільськогосподарську продукцію), які спонукали суб'єктів господарювання зменшувати ризики втрати лімітованих ресурсів в умовах збільшення виробничих витрат призвело до незначного

збільшення рівня тіньової економіки. Періодичні карантинні обмеження 2021 року стримували розвиток та темпи відновлення більшості видів економічної діяльності.

Індекс очікуваної ділової активності (ІОДА) був нижчий нейтрального рівня і становив 48,6 у 2021 році, у червні 2022 року – 41,3. Цьому сприяли пошкодження транспортної інфраструктури та логістики внаслідок військових дій, закриття повітряного простору, руйнування сфери послуг, подорожчання сировини, скорочення чисельності працівників та міграції персоналу. Не зважаючи на воєнний стан, відбувається прискорення фінансово-економічних змін в економіці України, яка продовжує працювати, її падіння не є практичним, значення індексу ІОДА у червні поточного року порівняно зі значенням 2020 року березня місяця початку пандемії COVID-19 [6]. Проводили опитування підприємств з 2 по 21 червня 2022 року, в ньому взяло участь 417 підприємств, серед опитаних 45,3 % – компанії промисловості, 28,3 % – компанії сфери послуг, 21,8 % – торгівлі, 4,6 % – будівництва, 31,7 % респондентів – великі підприємства, 31,9 % – середні, 36,5 % – малі [6].

Виявлено вплив тіньової економіки на суспільство, соціальну сферу, населення, зниження податкових надходжень до бюджету, зниження обсягу виробництва, збільшується рівень інфляції, знижується довіра населення до кредитно-фінансових установ.

Висновки. Піднята проблема має звернути увагу до необхідності гальмування поглиблення процесів тінізації економіки, унеможливлення достовірної оцінки процесів легальної економіки, результатами чого є неточні дані при визначенні макроекономічних показників і відповідно тактичні і стратегічні ризики соціально-економічного розвитку, що не сприяє впровадженню інновацій. Бізнес у червні 2022 р. поки що негативно оцінив перспективи своєї економічної діяльності, зруйновані потужності та ланцюги постачання, блокування портів і пошкодження транспортної інфраструктури, здорожчання енергоносіїв та зростання виробничих витрат підприємств, погіршення інфляційних очікувань.

Література

1. Внукова Н. М. Зміна фінансово-економічних відносин учасників Індустрії 4.0 в умовах особливого правового періоду. *Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Берегове, 15 черв. 2022 р.: тези допов. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2022. С. 305–306. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27715>
2. Внукова Н.М. Світовий тренд прискорення стартапами інноваційних змін в Індустрії 4.0 *Право та інновації*. 2022. № 3. С. 17–22. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/857/656>
3. Гаряєва Г. М., Шевелєв К. Є. Тінізація економіки як фундаментальна складова корупції в Україні. Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф., м. Харків, 16 квіт. 2021 р. Харків : ХНУВС. 2021. 48–50 с.
4. Міністерство освіти і науки України. Перелік робіт, поданих у 2021 році для участі у конкурсі на здобуття у 2022 році щорічної премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/premiya-kabinetu-ministriv-ukrayini-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovacijnih-tehnologij/premiya-kabinetu-ministriv-ukrayini-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovacijnih-tehnologij-2021/perelik-robit-podanih-u-2021-roci-dlya-uchasti-u-konkursi-na-zdobuttya-u-2022-roci-shorichnoyi-premiyi-kabinetu-ministriv-ukrayini-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovacijnih-tehnologij>
5. Мовчан А. В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 1. 2017. С. 116–121.
6. Національний банк України : офіц. сайт. Індекс очікувань ділової активності підприємств у червні 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/indeks-ochikuvan-dilovoyi-aktivnosti-u-chervni-buv-nijchim-rivnovajnego-rivnya--natsionalniy-bank-ponoviv-schomisyachni-opituvannya-pidpriyemstv#>.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних (БД) Законодавство України. Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/show/1700-18>
8. Тіньова економіка. Загальні тенденції: аналітична записка. Міністерство економіки Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Відділ з питань економічної стійкості та статистики. Жовтень 2022. URL: www.me.gov.ua
9. Global Innovation Index 2022 URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf
10. SMIDA. Офіційна сторінка. Рівень тіньової економіки в Україні. URL: <https://smida.gov.ua/news/allnews/riventinovoiekonomikivukrainiu2020rocizrisdo30vvp>